

Secretaría Xeral de Educación e Formación Profesional

Proba para a obtención do título de bacharel 2021

Exercicio / Ejercicio	1.º
Período	1
Exame de / Examen de	Lingua Galega e Literatura I e II

1.º apelido / 1.º apellido	
2.º apelido / 2.º apellido	
Nome / Nombre	
DNI	

1. Formato da proba

Duración

- Este exercicio terá unha duración máxima de 90 minutos.

Formato

- A proba consta de oito preguntas.

Puntuación

- A puntuación de cada pregunta aparece a carón do enunciado.
- Na avaliación da proba terase en conta a corrección lingüística e textual da mesma. Os erros de lingua e de expresión (desorganización da información, adecuación lingüística deficiente, contidos mal cohesionados...) poderán ser penalizados até un máximo de 1,5 puntos.

Orientacións

- O exame realizarase con bolígrafo azul ou negro.

2. Exercicio

Texto 1

Inmunizarse contra a mentira

En contraposición á verdadeira democracia, que se basea no acceso universal ao coñecemento e na análise científica das condicións obxectivas que leva á toma de decisións, vivimos actualmente na era da pós-verdade, subxugados pola confusión que consiste en dar crédito a ideas ou feitos nos cais se quere crer en detrimento de feitos que se sabe son certos.

5 [...] O problema radica en que, para moitas persoas, cando se deixa de crer en deus non é que non se pase a crer en nada, mais que se comeza a crer en calquer cousa (G.K. Chesterton *dixit*). É así como se espalla a falta de confianza na medicina: déixase de crer nela e procúranse alternativas, por moi rocambolescas que poidan ser.

10 Ninguén nega que a industria farmacéutica se lucra coa doenza e o sufrimento alleos (por isto se chama industria e non obra benéfica), e que as súas prácticas resultan máis que cuestionábeis. [...] Isto é totalmente certo, mais non significa que a medicina empírica en xeral e as vacinas en particular non funcionen ou que sexan parte dunha grande conspiración. O actual movemento negacionista a respecto da seguranza das vacinas ten as súas orixes na polémica que surxiu a raíz dun estudo fraudulento que afirmaba a existencia
15 dunha relación directa e causal entre a administración da tripla vacina e o autismo. As conclusións da espuria investigación ficaron totalmente desmentidas [...]. No entanto, aínda hai quen segue a crer neste bulo especialmente perigoso, que agora se aplica a todas as vacinas. O resultado é máis que alarmante: en canto que a política de inoculación sistemática permitiu a erradicación do sarampelo na Australia, ao igual que a variola desde
20 1980, cada vez máis surtos importantes de sarampelo e parotidite (papeira) se rexistran en moitos países de Europa, nos EUA e en Nova Zelandia, con epidemias declaradas e mesmo mortes. [...]

25 En todo o caso, a vacinación sistemática con vacinas que se demostraron non só seguras mais esenciais para a futura erradicación de determinadas doenzas non é unha cuestión de elección individual, senón de sanidade pública e responsabilidade colectiva, xa que a denominada inmunidade de grupo deixa de ser efectiva cando o número de persoas non vacinadas cae por debaixo dun determinado limiar, de forma que a decisión de non vacinar pode pór en grave risco a saúde e mesmo a vida propia e a doutras persoas.

Robert Neal Baxter, www.terraetempo.gal (28/01/2019)

1. Responda aos seguintes apartados:

(Valoración: 2 puntos; a) 0,5 puntos, b) 1,5 puntos)

- a) Explique o sentido da segunda parte do primeiro parágrafo (desde «O problema radica...»).
- b) Comente as ideas expostas polo autor e manifeste, de maneira argumentada, a súa opinión sobre elas. En particular, mostre o seu acordo ou desacordo sobre a opinión vertida no último parágrafo: debe ser obrigatoria a vacinación sistemática contra certas doenzas ou pode atentar iso contra as liberdades individuais dos cidadáns? Extensión aproximada: 200-250 palabras.

a) A reflexión que fai o autor no fragmento sinalado é que as persoas sempre necesitan crer en algo. Cando aquilo que é máis aceptado socialmente non dá respostas aos nosos problemas ou ás nosas necesidades, procuramos outras cousas nas que crer, aínda que resulten ser pouco fiables. Dese xeito, cando se deixa de crer na medicina convencional, non se deixa de crer na curación, senón que se busca outro tipo de terapias menos ortodoxas.

b) Resposta libre. Resultaría conveniente que a argumentación se centrara na reflexión sobre as consecuencias que a desinformación ou a manipulación da opinión pública poden provocar no desenvolvemento de comportamentos sociais perigosos para a cidadanía. Poderían citarse neste sentido, as actitudes negacionistas de parte da poboación en aspectos tan importantes como a deterioración do planeta a causa do cambio climático, o risco da COVID-19 ou a bondade das vacinas, recollendo para este último caso os exemplos que se ofrecen no propio texto. En canto á opinión sobre se debe ou non ser obrigatoria a vacinación sistemática contra certas doenzas, sería necesario reflexionar sobre até que punto a liberdade persoal pode ser atendida cando está en risco a saúde do conxunto da poboación. En calquera caso, valorarase positivamente calquera opinión que estea ben argumentada, aínda que non coincida con aquelas que son asumidas de maneira xeneralizada.

Desde o punto de vista da expresión, valorarase a produción dun discurso correcto, claro, coherente, ben cohesionado e adecuado a un rexistro de lingua formal. Considerarase daquela positivamente a boa estruturación dos contidos, a intelixibilidade e adecuada progresión da argumentación, o manexo dos recursos de cohesión e a correcta selección do vocabulario; e penalizaranse os erros de lingua e o emprego de expresións coloquiais ou propias da oralidade.

2. Indique de maneira razoada se as seguintes palabras, presentes no texto, se adaptan ou non ao estándar vixente da lingua galega. Corrixa aquela ou aquelas que considere incorrectas.

(Valoración: 1 punto)

- a) Cais (líña 4)
- b) Calquer (líña 6)
- c) Sofrimento (líña 9)

d) Cuestionábeis (líña 11)

e) Tripla (líña 15)

- a) **Cais**. Trátase dunha forma incorrecta de plural do relativo *cal*. Ao ser unha palabra monosílaba, debe formar o plural *cales*.
- b) **Calquer**. Trátase dunha forma incorrecta. O indefinido *calquera* non pode presentar en ningún caso forma apocopada. A forma correcta é sempre *calquera*.
- c) **Sufrimento**. Trátase dunha forma incorrecta. O substantivo derivado do verbo *sufrir* é *sufrimento*.
- d) **Cuestionábeis**. Trátase dunha forma correcta. Son igualmente correctas as terminacións *-ble* e *-bel* para ese tipo de adxectivos. Esta última forma presenta o plural en *-beis*.
- e) **Tripla**. Trátase dunha forma correcta. O numeral *triplo* presenta como forma feminina *tripla*.

3. Identifique e indique cales son os valores (temporal, numeral, locativo...) dos prefixos das palabras *contraposición* (líña 1) e *subxugados* (líña 3) e dos sufixos derivativos das palabras *universal* (líña 1), *coñecemento* (líña 2) e *erradicación* (líña 24).

(Valoración: 1 punto)

- a) Contraposición
- b) Subxugados
- c) Universal
- d) Coñecemento
- e) Erradicación

- a) **Contraposición**. O prefixo *contra* presenta un valor de oposición ou negativo.
- b) **Subxugado**. O prefixo *sub* presenta un valor locativo (debaixo de).
- c) **Universal**. O sufixo derivativo *al* é un morfema transcategorizador que se emprega para crear adxectivos a partir de substantivos.
- d) **Coñecemento**. O sufixo derivativo *mento* presenta un valor de acción (ou resultado desa acción).
- e) **Erradicación**. O sufixo derivativo *ción* presenta un valor de acción (ou resultado desa acción).

4. Defina as palabras *lucrarse* (líña 9), *negacionista* (líña 13), *inoculación* (líña 18) e *limiar* (líña 27) e dea unha expresión equivalente a *no entanto* (líña 16).

(Valoración: 1 punto)

- a) Lucrarse

- b) Negacionista
- c) Inoculación
- d) Limiar
- e) No entanto

- a) **Lucrarse**: Obter un beneficio económico.
- b) **Negacionista**: que non admite realidades comprobadas e maioritariamente aceptadas pola sociedade.
- c) **Inoculación**: Acción ou efecto de introducir unha substancia no interior dun organismo vivo.
- d) **Limiar**: Intensidade mínima necesaria para que unha determinada acción sexa efectiva.
- e) **No entanto**: porén, con todo, así e / a todo, non obstante, emporiso.

Texto 2

Castellanos de Castilla

Castellanos de Castilla,
tratade ben ós gallegos;
cando van, van como rosas;
cando vén, vén como negros.

- 5 Cando foi, iba sorrindo;
cando veu, viña morrendo;
a luciña dos meus ollos,
o amantiño do meu peito.

- 10 Aquel máis que neve branco,
aquel de dosuras cheio,
aquel por quen eu vivía
e sin quen vivir non quero.

- 15 Foi a Castilla por pan,
e saramagos lle deron;
déronlle fel por bebida,
peniñas por alimento. [...]

Rosalía de Castro, *Cantares Gallegos*

5. A que temática da obra *Cantares gallegos* de Rosalía de Castro se pode adscribir o poema ao que pertence o fragmento anterior? Comente as temáticas principais da obra poética rosaliana.

(Valoración: 1 punto)

O poema sitúase dentro da temática político-social (ou cívica ou comprometida ou combativa). Os poemas que integran este grupo mostran o drama da emigración, a miseria do campesiñado, a soidade da muller e, en xeral, a marxinação que sofre Galiza. As outras temáticas principais da obra rosaliana son a costumista, de carácter descritivo e narrativo na que a autora fai unha defensa da cultura popular galega, dando conta das súas crenzas, costumes, romarías...; a temática amorosa, que presenta en numerosas ocasións un carácter pesimista, que se manifesta en diálogos ou monólogos de namorados; e a temática intimista, na que se encontran reflexións de carácter metafísico, lembranzas e vivencias persoais.

6. Expoña de maneira organizada as características principais da produción literaria en galego de Rosalía de Castro. Debe facer referencia necesariamente ás súas obras máis representativas.

(Valoración: 1,5 puntos)

Estes son, de maneira esquemática, os contidos que se deberían ofrecer na resposta a esta pregunta:

Sería conveniente, de entrada, indicar que a obra literaria de Rosalía de Castro se circunscribe basicamente no xénero poético. A súa obra narrativa é maioritariamente de expresión castelá. A produción narrativa en galego redúcese ao *Conto gallego*, obra póstuma de carácter costumista. Escribiu dous importantes libros de poesía: *Cantares gallegos* e *Follas novas*.

***Cantares gallegos*:**

- A data de publicación (17 de maio de 1863) resulta significativa porque supón o inicio do denominado Rexurdimento pleno e da consagración do galego como lingua literaria de prestixio.
- Inspiración popular da obra, que se reflicte na temática e na versificación (predominio de versos breves, maioritariamente octosílabos, e rima asonante) e na propia idea inspiradora de moitos poemas como glosa de cantares populares.
- Estrutura: o prólogo («Has de cantar, / meniña gaiteira»), o corpo e o epílogo («Eu cantar, cantar, cantéi») en forma de estrutura unitaria e circular, con presenza de diferentes personaxes que se alternan na voz poética.
- Temáticas: comentadas no exercicio anterior.

***Follas novas*:**

- Estrutura e núcleos temáticos: obra estruturada en cinco partes: «Vaguedás», «Do íntimo», «Varia», «Da terra» e «As viúvas dos vivos e as viúvas dos mortos». As dúas primeiras están constituídas por unha poesía subxectiva; nas dúas últimas predomina a poesía obxectiva e «Varia» participa de ambas as temáticas.
- A lírica solitaria ou subxectiva: trátase dunha temática intimista de carácter existencial (que desenvolvería con posterioridade en *En las orillas del Sar*) marcada polo pesimismo, o desacougo, a saudade e a melancolía; mostra reflexións metafísicas sobre a insolidariedade humana, o irremediable paso do tempo, a perda das ilusións e os sonhos e o amor e o desamor, entre moitas outras.
- A lírica solidaria ou obxectiva: manifesta a plena identificación de Rosalía co pobo galego, coa súa

idiosincrasia, cos seus valores, costumes, cultura e idioma. Nos poemas deste grupo reaparecen temáticas tratadas no seu libro anterior, como a emigración ou o sufrimento das clases populares, así como o seu estilo e espírito populares.

- Estilo e métrica: poemas breves, con menos uso de recursos estilísticos que en *Cantares gallegos*, e dispostos en combinacións métricas variadas e pouco ríxidas, moitas veces marcando un ritmo entrecortado e abrupto que se axusta á expresión da angustia, o desasosogo ou a inquietude.

Por último, sería conveniente facer unha referencia á transcendencia da obra rosaliana, que converteu a súa autora nun símbolo da identidade galega que reborda os límites do literario.

7. Relacione os autores coas súas obras respectivas.

(Valoración: 0,5 puntos)

1	Xosé Manuel Pintos		<i>O entremés famoso...</i>
2	Rosalía de Castro		<i>Follas novas</i>
3	Curros Enríquez		<i>Queixumes dos pinos</i>
4	Eduardo Pondal		<i>A gaita galega</i>
5	Non é de ningún autor do Rexurdimento		<i>Aires da miña terra</i>

1	Xosé Manuel Pintos	5	<i>O entremés famoso...</i>
2	Rosalía de Castro	2	<i>Follas novas</i>
3	Curros Enríquez	4	<i>Queixumes dos pinos</i>
4	Eduardo Pondal	1	<i>A gaita galega</i>
5	Non é de ningún autor do Rexurdimento	3	<i>Aires da miña terra</i>

8. A obra dos autores do Rexurdimento sitúase no inicio do denominado galego moderno.

Comente o contexto histórico (situándoo cronoloxicamente), cultural e sociolingüístico deste período e expoña tamén as súas características lingüísticas.

(Valoración: 2 puntos)

No século XIX a poboación de Galiza é fundamentalmente rural, sostida por un campesiñado que traballa terras arrendadas mediante un sistema foral que propicia a miseria desta clase social e condena a gran parte da poboación á emigración. A lingua empregada na fala das clases populares a nivel oral é maioritariamente o galego, mais a nivel escrito úsase case exclusivamente o castelán. Neste século desenvólvese en Europa o movemento cultural e literario chamado Romanticismo, que en Galiza entra moi serodiamente, mais acaba creando un clima favorable entre os intelectuais da época para o estudo da historia do pobo galego e das súas peculiaridades, centrándose de maneira importante na cuestión lingüística.

A mediados do século xorde un movemento ideolóxico que ten como base a reivindicación da identidade galega desde a política e a cultura e a normalización social do idioma galego que se coñece co nome de *galeguismo* e que no campo político e social se expresa en diferentes movementos, entre os que destacan o Provincialismo e o Rexionalismo. O primeiro deles está integrado por un grupo de intelectuais de clase media-alta de ideoloxía liberal que se vale da prensa para dar a coñecer as súas ideas. Partindo do recoñecemento da especificidade de Galiza, ten como obxectivo a súa rexeneración social e económica. A súa participación activa no fracasado levantamento do xeneral Solís no ano 1846, que significa unha rebelión de Galiza contra o centralismo castelán, supón o seu desmembramento.

Os integrantes do Rexionalismo consideran que Galiza é unha rexión diferenciada culturalmente das outras e reclaman unha maior descentralización das competencias por parte do Estado e certa autonomía política. No interior deste movemento conviven dúas correntes, unha tradicionalista liderada por Alfredo Brañas e outra liberal dirixida por Manuel Murguía. Tanto un coma o outro, convértense nos grandes ideólogos do movemento rexionalista e recollen o seu pensamento nas obras *El regionalismo* (A. Brañas) e *El regionalismo gallego* (M. Murguía).

No século XIX, maniféstase de maneira intensa o conflito lingüístico entre o galego e o castelán. A reivindicación e defensa da lingua corre parella ao proceso de formación dunha conciencia nacional galega e cobra especial forza na segunda metade do século XIX co movemento rexionalista. É esencial neste proceso a restauración dunha literatura galega de gran calidade encarnada por autores tan importantes como Rosalía, Curros e Pondal. Con todo, a concepción diglósica permite empregar o galego na literatura, mais non noutro tipo de ámbitos formais, como na documentación oficial (e mesmo persoal) ou nos actos públicos, ao ser considerado un idioma de marcado carácter popular, ignorado pola administración e ridiculizado pola clase dirixente.

Descoñecedores da tradición literaria medieval, os escritores do século XIX recorren ao galego oral da súa zona para elaborar as súas obras. A totalidade dos textos patriótico-políticos do primeiro terzo do século, as obras dos Precursores e mesmo a literatura dos grandes autores do Rexurdimento están escritas nun galego dialectal de ortografía vacilante, no que abundan os vulgarismos e os castelanismos. O aumento na produción literaria na segunda metade do século XIX favorece o troco de termos dialectais entre diversos autores, o que consagra unha tendencia denominada interdialectalismo. Comeza a sentirse por parte de moitos autores a necesidade de que se elabore un estándar culto unificador para o galego, que aínda tardará un século en conseguirse.

Por outro lado, na segunda metade do século XIX xorde o interese polo estudo da lingua e aparecen as primeiras gramáticas e dicionarios. En 1863, Francisco Javier Rodríguez publica o seu dicionario galego-castelán; ao ano seguinte sae do prelo o *Compendio de Gramática Gallego-Castellana*, de Francisco

Mirás, obra que é amplamente superada pola *Gramática Gallega* que en 1868 publica Xoán A. Saco y Arce. En 1884, Marcial Valladares Núñez publica o seu dicionario galego-castelán. Cómpre sinalar que, como consecuencia da situación diglósica, as gramáticas están redactadas en castelán e a totalidade dos dicionarios son bilingües.

